

Fas 3 eller Plusjobb?

En jämförelse av nyttan för deltagaren mellan Fas 3 och Plusjobb på Gotland

Februari 2014

Innehåll

Inledning	2
Vad är Fas 3?	3
Kritiken mot Fas 3	4
LOs alternativ till Fas 3.....	6
Vad är ett Plusjobb?	7
Syftet med Plusjobben	7
Jämförelse av nyttan för deltagaren mellan Fas 3 och Plusjobb.....	9
LOs förslag på åtgärder.....	10
Sammanfattning	11
Statistikbilaga Gotland	12

Inledning

Under 2013 fanns så mycket som 34 196 Fas 3-deltagare i snitt per månad i Sverige. En jämförelse med 2011 visar att deltagarantalet i Fas 3 i Sverige ökat med 26 procent på två år. I december 2013 fanns 261 deltagare i Fas 3 på Gotland.¹ Kritiken mot Fas 3, numer Sysselsättningsfasen, i jobb och utvecklingsgarantin har varit omfattande sedan de första anvisningarna 2009. Målet med garantiprogrammet, att stärka långtidsarbetslösas ställning på arbetsmarknaden, verkar inte ha fungerat. Enligt Arbetsförmedlingens siffror från 2011 lämnade bara 15 procent av deltagarna Fas 3 för arbete eller utbildning.²

Det finns också svagheter i sättet som Fas 3 är uppbyggt. Med generösa ersättningar till anordnare av Fas 3-platser kan felaktiga drivkrafter skapas för anordnare. Följden kan bli att ordinarie eller subventionerade anställningar, som kan bli dyrare för arbetsgivaren men bättre för arbetstagaren, trängs undan.

Enligt en rapport från Arbetsförmedlingens har andelen nöjda deltagare i Fas 3 ökat. Samtidigt visar rapporten att av de som inte var nöjda med sin sysselsättningsplats ansåg 34 procent att arbetsuppgifterna kändes meningslösa.³ Något som också visas i en rapport från LO-distriktet i Västsverige.⁴

LO har som alternativ till Fas 3 förespråkade utökade möjligheter till arbete i subventionerade anställningar. Detta genom en ökad användning av olika former av lönestöd för befintliga arbeten men också genom skapande av särskilda jobb för grupper som under lång tid varit borta från arbetsmarknaden, så som Plusjobb.

¹ Arbetsförmedlingens statistikdatabas (2014), <http://mstatkommun.arbetsformedlingen.se/>

² Arbetsförmedlingens återrapportering 2011, *Fördjupade analyser 2011-08-01*, s. 7.
<http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.60698af7130ff01284080002593/fordjupade-analyser-2011.pdf>

³ Arbetsförmedlingens återrapportering 2013, *Insatser för att bryta långvarig arbetslöshet*, s. 64.
<http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.1bb00beb13eefdbe4bc3489/Insatser+f%C3%B6r+att+bryta+l%C3%A5ngvarig+arbetsl%C3%B6shet+2013-06-14.pdf>

⁴ LO-distriktet i Västsverige (2014) www.vastsverige.lo.se, *Ny rapport: Höga krav men lågt stöd till personer i fas 3*, Pressmeddelande 2011-09-16. Se också Moberg, Frida (2011) *En meriterande sysselsättning eller meningslöst tidsfördriv? – en kvalitativ intervjustudie med tretton deltagare i Fas 3*, LO-distriktet i Västsverige.

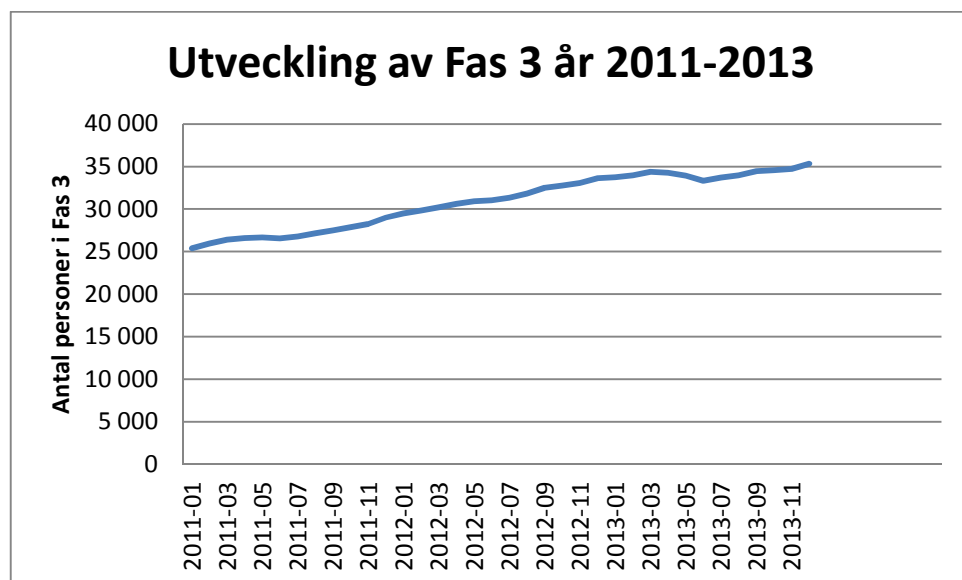
Plusjobben innebar att arbetslösa fick arbeta för avtalsenlig lön hos offentligt finansierade verksamheter med full subvention från staten. Plusjobben som infördes av en s-regering 2006⁵, avvecklades ett år senare av den nytillträdda Alliansregeringen⁶ som sorterade in Plusjobben bland ”Verkningslösa och i vissa fall kontraproduktiva åtgärder - - -”.⁷

I rapporten besvaras frågan: *vilken är nyttan för deltagaren med att göra om Fas 3-platser till Plusjobb?*

Vad är Fas 3?

2007 infördes Jobb- och utvecklingsgarantin av den Alliansregeringen. Jobb- och utvecklingsgarantin kan beskrivas som ett ramprogram på Arbetsförmedlingen för deltagande inom olika aktiviteter för arbetslösa. Programmet är indelat i tre olika faser. Efter den första inledande fasen, med kartläggning, jobsökaraktiviteter och coaching, följer Fas 2 med arbetspraktik, arbetsträning och förstärkt arbetsträning.

Efter 450 dagar, eller vid förbrukad arbetslöshetsersättning, hänvisas den arbetslöse till Fas 3, omdöpt till Sysselsättningsfasen 2011, som innefattar sysselsättning hos anordnare.⁸ Syftet är att deltagaren ska få utföra meningsfulla uppgifter som för personen närmare arbetsmarknaden. Anordningen sker hos privata eller offentliga arbetsgivare, sociala företag och ideella organisationer. Det finns ingen bortre gräns för hur länge en deltagare kan befinna sig i Fas 3. Dock görs placeringen hos anordnare under två år i taget.⁹

Källa: Arbetsförmedlingens statistikdatabas (2014)

⁵ Prop. 2005/06:1, *Budgetpropositionen för 2006*, (Utgiftsområde 13 – Arbetsmarknad), s. 20, 47, 48.

⁶ Prop. 2006/07:1, *Budgetpropositionen för 2006*, (Utgiftsområde 13 – Arbetsmarknad), s. 52-53.

⁷ Finansdepartementet, *Budget för 2007: Fler i arbete – mer att dela på*, Pressmeddelande, 2006-10-16.

⁸ SFS 2007:414, Förordning om jobb- och utvecklingsgarantin, http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2007414-om-jobb-_sfs-2007-414/?bet=2007:414#overgang

⁹ Arbetsförmedlingens faktablad (2013), *Arbetsgivare*, s. 2.

Kritiken mot Fas 3

Sedan de första arbetslösa började anvisas till Fas 3 i mars 2009 har kritiken varit omfattande. Här följer en sammanfattning av den kritik LO framfört mot Fas 3.

Anvisningarna har inte stoppats

Trots att riksdagen beslutat att stoppa anvisningarna till Fas 3 i juni 2011¹⁰ fortsätter deltagarna att strömma in i programmet. I december 2013 var det 35 321 deltagare i Sverige. På Gotland var samma det samma period 261 deltagare.¹¹

Praktik och sysselättning blandas

Ett av de grundläggande problemen med Fas 3 är hur programmet är uppbyggt. Från början tilläts inte riktiga arbetsuppgifter, deltagarna fick utföra uppgifter som de flesta upplevde som meningslösa. Kritiken haglade och regeringen beslöt att från och med september 2011 tillåta reella arbetsuppgifter i Fas 3. Dock kvarstår problemet. Deltagarna utför nu vanliga arbetsuppgifter utan att få en kollektivavtalsenlig lön. Sammanlagt kan åtgärdens uppbyggnad tillsammans med problemet att kontrollera sysselsättningen hos anordnaren vara en potentiell drivkraft för oseriösa anordnare.¹²

Begränsade utbildningsinsatser

Tidigare var utbildning ett centralt inslag i Sveriges arbetsmarknadspolitik. Idag är den en marginaliserad del.¹³ Utbildning var från början inte alls tillgänglig för deltagare i Fas 3. Från och med våren 2011 finns möjlighet för långtidsarbetslösa i Fas 3 att ta del av en kortare arbetsmarknadsutbildning om det bedöms kunna leda till arbete.¹⁴ Hösten 2013 gick 1 400 deltagare i Fas 3 en utbildning i Sverige. Men behoven är större. Då pengarna till utbildning inom Fas 3 höll på att ta slut under hösten 2013 fick Arbetsförmedlingen be regeringen om mer pengar,¹⁵ vilket de också fick.¹⁶

Ersättningen går inte att leva på

I Fas 1 och Fas 2 utbetalas aktivitetsstödet grundbelopp, 223 kronor per dag, till den som inte kvalificerat sig till ersättning från a-kassan. Efter 450 dagar upphör ersättningen, alltså samtidigt som deltagaren går in i Fas 3.¹⁷ Idag står var tionde person i Fas 3 utan aktivitetsstöd. I yttersta fall kan detta innebära att deltagare hänvisas till försörjningsstöd samtidigt som de arbetar hos en Fas 3-anordnare.¹⁸

¹⁰ Riksdagen (2014) Betänkande 2010/11:AU11 Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin, <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Arenden/201011/AU11/>

¹¹ Arbetsförmedlingens statistikdatabas (2014), <http://mstatkommun.arbetsformedlingen.se/>

¹² Grape, Linda (2013): *Stort omfång- svagt innehåll – Svensk arbetsmarknadspolitik 2013*, s. 26-27. [http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_stort_omfang_svagt_innehall_pdf/\\$File/Stort_omfang_svagt_innehall.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_stort_omfang_svagt_innehall_pdf/$File/Stort_omfang_svagt_innehall.pdf)

¹³ Grape, Linda (2013), s. 54.

¹⁴ Staffan Thulin, "Utbildning kan bli tillåten i fas 3". *Riksdag & Departement*, 2011-04-26, <http://rod.se/content/utbildning-kan-bli-till%C3%A5ten-for-fas-3>

¹⁵ "Arbetsförmedlingen begär mer pengar för fas 3", TT, *Dagens Nyheter*, 2013-10-22. <http://www.dn.se/ekonomi/arbetsformedlingen-begar-mer-pengar-for-fas-3/>

¹⁶ Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet, *Ändring av regleringsbrev*, Pressmeddelande 2013-10-24.

¹⁷ Försäkringskassans faktablad (2013) *Om aktivitetsstöd och utvecklingsersättning*. <http://goo.gl/gBNFzB>

¹⁸ Grape, Linda (2013), s. 27.

För de deltagare som tidigare har fått ersättning från en a-kassa motsvarar aktivitetsstödet 65 procent av den tidigare dagsförtjänsten (max 680 kronor per dag och lägst 320 kronor per dag för den som arbetat heltid). Medelbeloppet 2013 för aktivitetsstöd var enligt Försäkringskassan 436 kronor per dag för kvinnor och 470 kronor per dag för män. Det ger en ersättning på 9 592 kronor respektive 10 340 kronor före skatt varje månad.¹⁹

En åtgärd med dåliga resultat

Ser man till grundtanken med Fas 3, att vara en väg tillbaka till arbete för långtidsarbetslösa, uteblir de positiva resultaten. Trots att Arbetsförmedlingens redovisning av deltagare som lämnar Fas 3 för arbete eller utbildning visar en positiv utveckling var det endast 15 procent av det totala antalet deltagarna i Fas 3 som under första halvåret 2011 lämnade programmet för arbete eller utbildning.²⁰ En siffra som under 2013-års tre första månader sjunkit till 12 procent.²¹ Utöver detta finns data som visar att 80 procent av de som befunnit sig i Fas 3 fortfarande eller igen är inskrivna hos Arbetsförmedlingen två år senare. Dessutom har funktionsnedsatta och personer födda utanför norden sämre chanser att lämna programmet.²²

Enligt IFAU²³ och Arbetsförmedlingen är deltagarna i Fas 3 över lag nöjda med sin sysselsättningsplats. Resultatet överskuggas dock av det faktum att flera anser att åtgärden inte ökar deras chanser till att få ett arbete. Enligt Arbetsförmedlingens återsrapportering från 2013 upplever nämligen mindre än en tredjedel av deltagarna att Fas 3 ökar deras chanser till arbete.²⁴ Även Statskontorets rapport från 2013 redogör för att många deltagare i Fas 3 upplever sådana svårigheter att komma tillbaka i arbete att man helt enkelt gett upp.²⁵

Dåligt stöd till deltagaren

Enligt Statskontorets rapport har deltagarna i Fas 3 varit inskrivna på Arbetsförmedlingen i genomsnitt i sju år. Många deltagare är unga, utbildade, personer med psykisk eller fysisk ohälsa. Personer med funktionshinder är överrepresenterade och många närmar sig pensionsåldern. Riksrevisionen har kritiserat det låga antalet handläggare. Tvärtemot Arbetsförmedlingens mål med två mötestillfällen per månad så har deltagarna i Fas 3 bara fått träffa handläggare i genomsnitt 0,7 gånger per månad.²⁶

En LO rapport visar att tre av tio deltagare går in i Fas 3 utan att tagit del av de förberedande och rustande insatser förlagda på arbetsplatser som är tänkta att ske i

¹⁹ Försäkringskassan (2014), <http://goo.gl/A1jkCs> samt uppgifter per e-post från Försäkringskassans statistikenhet januari 2014.

²⁰ Arbetsförmedlingens Återsrapportering 2011, *Fördjupade analyser*, 2011-08-01, s. 7. <http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.60698af7130ff01284080002593/fordjupade-analyser-2011.pdf>

²¹ Arbetsförmedlingens återsrapportering 2013, *Insatser för att bryta långvarig arbetslöshet*, s. 42-43.

²² Grape, Linda (2013) s. 27.

²³ IFAU (2013) *Jobb- och utvecklingsgarantin – Vilka deltar, vad gör de och vart leder det?* s. 33. <http://www.ifau.se/Upload/pdf/se/2013/r-2013-12-Jobb-och-utvecklingsgarantin.pdf>

²⁴ Arbetsförmedlingens återsrapportering 2013-06-14, *Insatser för att bryta långvarig arbetslöshet*, s. 64.

²⁵ Statskontoret (2013) *Orsaker till långtidsinskrivning hos Arbetsförmedlingen*, s. 58.

²⁶ Sandra Johansson, "Statskontoret: Svagt stöd till fas 3", *Riksdag & Departement*, 2013-10-31. <http://rod.se/print/statskontoret-svagt-st%C3%B6d-till-fas-3>

den föregående fasen.²⁷ Viktigt att påpeka är att det här finns en tydlig könsaspekt. Kvinnor är överrepresenterade i föreberedande insatser men underrepresenterade i arbetsmarknadsutbildning och subventionerade anställningar. Även till unga är stödet svagare än till andra grupper.²⁸

”Gökungen” som tränger undan jobb och andra åtgärder

Fas 3 har blivit en gökunge med undanträngningseffekter inte bara gentemot den ordinarie arbetsmarknaden, utan också emot andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder med bättre resultat. Från starten fick sysselsättningen inom Fas 3 inte vara ordinarie arbetsuppgifter. Vilket medförde att arbetsgivare gavs incitament att ta in arbetslösa som Fas 3-deltagare snarare än att anställa dem eller erbjuda dem subventionerade anställningar. Regeln ändrades i september 2011. Då tilläts reella arbetsuppgifter i Fas 3. Problemet kvarstår dock då deltagare ofta befinner sig på arbetsplatser under lång tid, arbetar utan att få lön och utan att omfattas av kollektivavtalade villkor. Enligt en rapport från Linköpings universitet tränger Fas 3 också undan möjligheten att få sysselsättning i Fas 2, eftersom anordnaren får ersättning för att ta emot arbetslösa i Fas 3 men inte Fas 2.²⁹

För stora anordnarbidrag skapar Fas 3-direktörer

Arbetsgivaren erhåller idag 225 kronor/dag, eller cirka 5 000 kronor/mån (beräknat på 22 arbetsdagar/mån), för att ta emot en deltagare i Fas 3.³⁰ Det innebär att det bara på Gotland, med 261 deltagare i Fas 3 i december 2013, varje dag utbetalas 58 725 kronor till anordnare. Räknar vi på månadsnittet med 34 196 deltagare i Fas 3 i riket under 2013 är motsvarande siffra cirka 7,7 miljoner kronor dagligen.

LOs alternativ till Fas 3

Arbetsmarknadspolitiken i Sverige måste individanpassas. Behovsorienterade individuella bedömningar måste ersätta de fyrkantiga strukturer och tidsramar som idag är styrande. Om man enbart prioriterar personer som står långt ifrån arbetsmarknaden riskerar man att individer som initialt inte står långt ifrån inte får hjälp förrän de hamnat i den situationen. LO vill se åtgärder som är mer anpassade efter individens behov, vare sig det handlar om subventionerade anställningar, utbildning eller arbetspraktik.

LO har länge förespråkat att deltagare som befinner sig i Fas 3 bör beredas plats inom andra arbetsmarknadspolitiska program, främst med fokus på subventionerade anställningar. Anställningsstöd är exempel på åtgärder som ger ett bra stöd åt personer med långa arbetslöshetstider och även de med nedsatt arbetsförmåga. LO har också föreslagit att regeringen återinför möjligheten att få en subventionerad sysselsättning inom offentligt finansierad verksamhet, såsom Plusjobb.³¹

²⁷ Grape, Linda (2013), s. 25.

²⁸ Grape, Linda (2013), s. 42-44.

²⁹ Boman, John, Johansson, Christer och Emelie Melander (2011) *ESF-projektet SPIK!* Linköpings Universitet, s. 22.

<http://www.paraplyprojektet.se/files/971/SPIK-Utv%C3%A4rdering%2013%20juni%202011.pdf>

³⁰ Arbetsförmedlingens faktablad Arbetsgivare (2013), s. 2.

³¹ LO, 2012, *Full sysselsättning*, Styrelsens rapport till LOs 27e ordinarie kongress 2012, s. 20-21.

Vad är ett Plusjobb?

Plusjobben innebär att arbetslösa fick arbeta för avtalsenlig lön hos offentligt finansierade verksamheter med full subvention från staten. Plusjobben som infördes av en s-regering 2006³², avvecklades ett år senare av den nyttillträdda Alliansregeringen³³ som sorterade in Plusjobben bland ”Verkningslösa och i vissa fall kontraproduktiva åtgärder - - -”³⁴

Anvisningarna skedde till offentlig finansierad verksamhet: arbetsgivare inom stat, kommun, landsting, kommunförbund eller annan entreprenör som anlitad av dessa organisationer. Plusjobb kunde också anordnas inom enskild förskoleverksamhet, enskild barnomsorg och enskilt bedriven utbildning som motsvarar förskoleklassen eller fristående skolor.³⁵ Arbetsuppgifterna inom Plusjobben kunde vara nya eller finnas inom befintlig verksamhet där en ökad personaltäthet antogs kunna generera en höjning av den allmänna servicenivån. Den gemensamma nämnaren var att Plusjobbet skulle medföra nettotillskott till arbetsgivare, men utan att tränga ut ordinarie verksamhet.³⁶

Plusjobbet skulle motsvara en heltidsanställning, undantaget om arbetstiden på deltid motsvarar den arbetssökandes hela arbetsutbud. Plusjobbet kunde förklaras vilande om den som anställts i Plusjobb fick en tidsbegränsad hel- eller deltidanställning. Den som anställts i Plusjobb förväntades också söka jobb under tiden i åtgärden. Plusjobben omfattades inte av lagen om anställningsskydd och kvalificerade inte för a-kassa. Däremot var det en förutsättning att Plusjobbaren fick avtalsenlig lön enligt rådande kollektivavtal.³⁷

Sammanfattning av regelverket	
Vem kan få ett Plusjobb?	Arbetssökanden som varit inskrivna vid arbetsförmedlingen minst 2 år
Hur länge kan ett Plusjobb pågå?	Maximalt 2 år.
Vilken arbetsgivare kan anställa arbetssökande för ett Plusjobb?	Arbetsgivare inom stat, kommun, landsting eller av dessa anlidade entreprenörer.
Ersättningens storlek?	Lönesubvention om 100 %, dock maximalt 1 000 kr/dag. 100kr/dag kan utgå för att täcka merkostnader. Vid anställning av deltagare i aktivitetsgarantin utgår ytterligare 15 kr/dag. Avtalsenliga löner.
Hur betalas stödet ut?	Arbetsgivarens skattekonto krediteras.

Källa: Lindqvist, Linus (2007) *Uppföljning av Plusjobb*. Rapport 2007:14, IFAU, s. 6.

Syftet med Plusjobben

Syftet med Plusjobben var trefaldigt, och redovisas i s-regeringens budgetproposition 2005/06:³⁸

³² Prop. 2005/06:1, *Budgetpropositionen för 2006*, (Utgiftsområde 13 – Arbetsmarknad), s. 20, 47, 48.

³³ Prop. 2006/07:1, *Budgetpropositionen för 2006*, (Utgiftsområde 13 – Arbetsmarknad), s. 52-53.

³⁴ Finansdepartementet, *Budget för 2007: Fler i arbete – mer att dela på*, Pressmeddelande, 2006-10-16.

³⁵ Lindqvist, Linus (2007) *Uppföljning av Plusjobb*. Rapport 2007:14, IFAU, s. 4.

<http://www.ifau.se/Upload/pdf/se/2007/r07-14.pdf>

³⁶ Lindqvist, Linus (2007), s. 3, 5 (som refererar till Propr. 2005/06:1 utgiftsområde 13 s. 47-48)

³⁷ Lindqvist, Linus (2007), s. 6.

³⁸ Prop. 2005/06:1, *Budgetpropositionen för 2006*, (Utgiftsområde 13 – Arbetsmarknad), s. 20, 47, 48.

1. Att stärka arbetslösas ställning på arbetsmarknaden, antingen direkt genom att Plusjobbet övergår i osubventionerade anställningar eller indirekt genom den arbetsgivarkontakt och arbetslivserfarenhet Plusjobbet ger.
2. Att bidra till förbättrad allmän servicenivå inom offentlig verksamhet
3. Att motverka arbetskraftsbrist vid stora framtida pensionsavgångar. (t ex genom att identifiera och förbereda ersättare och för att snabbare kunna fylla de luckor som förväntades uppstå.)

Den vanligaste sektorn för Plusjobb blev primärkommunen. 82 procent kom att arbeta inom denna sektor med varierade arbetsuppgifter. Landstingen stod för 9 procent och staten 6 procent. Resterande 3 procent var placerade hos entreprenör som in sin tur anlitas av stat, kommun eller landsting.

Plusjobbarnas sektortillhörighet	
Sektor	frekvens i %
Statlig sektor	6
Primärkommunal sektor	82
Landstingskommunal sektor	9
Entreprenör anlitad av stat/kommun/landsting	3

Källa: Lindqvist, Linus (2007) *Uppföljning av Plusjobb*. Rapport 2007:14, IFAU s. 14.

Antalet Plusjobbare kom att uppgå till nästan 20 000 personer i riket i oktober 2006³⁹ innan den ny tillträdde Alliansregeringen tog bort åtgärden. Under hela år 2006 hade i genomsnitt 10 900 personer/månad ett Plusjobb.⁴⁰ Detta kan jämföras med att det i riket under 2013 fanns 34 196 personer i Fas 3.⁴¹

Plusjobb i oktober 2006				
	Plusjobb	I program totalt oktober 2006	Andel av totala antalet programdeltagare	Arbetslösa totalt oktober 2006
Riket	19 700	152 773	13 %	177 989
Västra Götaland	3 369	23 474	14 %	30 835
Halland	467	4 052	12 %	4 899

Källa: Lindqvist, Linus (2007) *Uppföljning av Plusjobb*. Rapport 2007:14, IFAU s. 9.

Resultat av subventionerade anställningar

Arbetsförmedlingens undersökning av sysselsättningseffekter mellan 1992 till 2007 visade att arbete med stöd, eller lönesubventioner, hade de största positiva effekterna. Lite mer än 30 procent fler i gruppen arbetande med stöd hade fått ett arbete utan stöd efter ett år jämfört med en jämförelsegrupp.⁴²

³⁹ Lindqvist, Linus (2007) *Uppföljning av Plusjobb*. Rapport 2007:14, IFAU s. 9.

⁴⁰ Arbetsförmedlingen, *Kort om Arbetsförmedlingens resultat år 2006*, s. 11, 18. 700 personer hade lämnat plusjobben år 2006 och 300 av dessa hade gått vidare till arbete (= 42 procent).

http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.735ae0cc11f6ffe63c58000597867/af_resultat06.pdf

⁴¹ Arbetsförmedlingens statistikdatabas (2014) <http://mstatkommun.arbetsformedlingen.se/>

⁴² Arbetsförmedlingen (2009), *Arbetsmarknadsrapport 2009:1*, s. 43.

http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.59a3cc6a1218b235ea4800095/Arbetsmarknadsrapport_2009_1.pdf

Jämförelse av nyttan för deltagaren mellan Fas 3 och Plusjobb

1. Deltagarens sysselsättning

Fas 3

- I Fas 3 sker en olycklig sammanblandning av praktik och sysselsättning. Programmets uppbyggnad tillsammans med problemet att kontrollera sysselsättningen hos anordnaren kan bli en potentiell drivkraft för oseriösa anordnare.

Plusjobb

- Ett plusjobb innebär istället att deltagaren får en typ av anställning som faktiskt stärker den deltagandes ställning på arbetsmarknaden. Antingen genom att övergå i en osubventionerad anställning eller att genom att ge erfarenhet och kontakt med en arbetsgivare.

2. Ersättningar

Fas 3

- Deltagare utför reella arbetsuppgifter hos anordnare utan att få lön. Vissa får inte ens något aktivitetsstöd vid inträde i Fas 3 utan hänvisas i yttersta fall till försörjningsstöd.

Plusjobb

- Ger en avtalsenlig lön enligt rådande kollektivavtal.

3. Resultaten på sysselsättningen i stort

Fas 3

- Grundtanken är att föra långtidsarbetslösa närmare arbetsmarknaden. Idag är det bara 12 procent som går vidare från Fas 3 till arbete eller utbildning. 80 procent av de som någon gång befunnit sig i Fas 3 är fortfarande eller åter igen är inskrivna hos Arbetsförmedlingen två år senare.⁴³

Plusjobb

- När det gäller lönesubventionsjobb hade enligt Arbetsförmedlingen 30 procent fler i gruppen arbetande med stöd fått ett arbete utan stöd efter ett år jämfört med en jämförelsegrupp utan lönesubventionsjobb.⁴⁴

4. Stöd till deltagaren

Fas 3

- Många går in i Fas 3 utan att ha fått ta del av de förberedande insatser som ska erbjudas i de föregående faserna. Få får också ta del av de arbetsmarknadsutbildningar som finns på Arbetsförmedlingen. Det är svårt att kontrollera sysselsättningens innehåll hos anordnare.

⁴³ Grape, Linda (2013) s. 27.

⁴⁴ Arbetsförmedlingen (2009), *Arbetsmarknadsrapport 2009*:1, s. 43.

http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.59a3cc6a1218b235ea4800095/Arbetsmarknadsrapport_2009_1.pdf

Plusjobb

- Deltagaren får utföra vanliga arbetsuppgifter och får en anställning, vilket ger bättre stöd till deltagaren.

5. Undanträngningseffekter

Fas 3

- Undanträngningseffekter skapas inte bara gentemot den ordinarie arbetsmarknaden, utan också emot andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder med bättre resultat. Fas 3 tränger också undan möjligheten att få sysselsättning i Fas 2 eftersom anordnaren får ersättning för att ta emot arbetslösa i Fas 3 men inte Fas 2.

Plusjobb

- Man har ibland talat om risken för undanträngningseffekter vid subventionerade anställningar. Dock menar LO att de som i så fall trängs undan har större chans att hitta ett arbete än de som åtgärden riktar sig till.⁴⁵

6. Bidrag till anordnare/arbetsgivare

Fas 3

- Anordnaren får ett generöst bidrag för att ta emot en deltagare. Hela 4 950 kr/mån, 225 kr/dag (beräknat på 22 arbetsdagar/mån).

Plusjobb

- Merkostnadsbidrag ges på max 100 kr/dag. Lönesubvention om 100 %. Stödet betalas ut i form av kreditering av arbetsgivarens skattekonto.

LOs förslag på åtgärder

LO anser att arbetsmarknadspolitiken har tagit fel riktning. Att arbetslösa söker jobb mer intensivt löser inte problemet med ökande arbetslöshet som beror på låg efterfrågan och brister i kompetens och kunskap. Regelverken runt dagens arbetslösa är allt för fyrkantiga. Istället för att ta hänsyn till såväl individ som geografi tar garantiprogrammen fasta på tidsgränser och ersättningsnivåer. Följden blir att arbetsmarknaden får brist på kompetens samtidigt som många deltagare blir kvar under lång tid i garantiprogrammen.

Det viktigaste målet för arbetsmarknadspolitiken är att bidra till en effektiv matchning mellan arbetsmarknaden och de arbetssökande. Genom kompetenshöjande och rörlighetsfrämjande insatser kan sysselsättningen öka. Idag kan det gå långt innan en individ i ett garantiprogram på Arbetsförmedlingen får ta del av aktiva och rustande insatser. Resultatet blir att individer som till en början står relativt nära arbetsmarknaden inte får den hjälp de behöver. Närmare kontakt med Arbetsförmedlingen får man inte förrän den dagen då man kvalat in för insatser för personer långt från arbetsmarknaden.

⁴⁵ Alica Selmanovic (2012), *Den nya tidens AK-arbeten? En granskning av FAS 3*, LO, s. 23.
[http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vres/lo_fakta_1366027492914_fas3_rapport_pdf/\\$file/Fas3_Rapport.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vres/lo_fakta_1366027492914_fas3_rapport_pdf/$file/Fas3_Rapport.pdf)

LO anser att ett införande av Plusjobb skulle vara en del i att återskapa den aktiva arbetsmarknadspolitik som Sverige tidigare varit känt för. Fokus måste ligga på att stärka de arbetssökande så att de kan komma tillbaka i arbete. Specifika satsningar bör också göras på de arbetslösa som har sämre förutsättningar att få arbete. LO vill se åtgärder som är mer anpassade efter individens behov, vare sig det handlar om subventionerade anställningar, utbildning eller arbetspraktik.

LO betonar även att subventionsgraden för samtliga former av anställningsstöd, bortsett från nystartsjobben, har urholkats de senaste åren. För det särskilda anställningsstödet är subventionsgraden 85 procent. Dock har taken för de olika formerna av lönestöd inte höjts och därför subventioneras en liten del av lönerna på arbetsmarknaden i tänkt utsträckning. LO anser att taken för lönestöd borde höjas för att möjliggöra subvention av normala lönelägen.

Sammanfattning

Kritiken mot Fas 3, numer sysselsättningsfasen, i Jobb- och utvecklingsgarantin har sedan de första deltagarna började strömma in i mars 2009 varit massiv. Trots att riksdagen den 9 juni 2011 beslutade att stoppa Fas 3 fortsätter deltagarantalet att öka. Fas 3 har trängt undan både ordinarie arbeten och andra åtgärder som ger den arbetslösa bättre möjligheter och högre ersättning. En stor del av resurserna går istället till generösa bidrag till anordnare av sysselsättningsplatser. Företag och rörelser har blivit miljonärer på Fas 3-åtgärden. Samtidigt utför deltagarna vanliga arbetsuppgifter i Fas 3, men utan att få lön.

LO har länge ifrågasatt Fas 3 och istället föreslagit individanpassade åtgärder som ger de arbetslösa bättre möjligheter och en skälig ersättning. Ett sådant alternativ är *Plusjobben*, som infördes i januari 2006, men avskaffades redan i oktober samma år av den Alliansregeringen. Syftet med denna rapport är att undersöka nyttan för deltagaren i att ersätta Fas 3-platserna i Sverige med Plusjobb.

Ett vanligt argument mot Plusjobb är att det var för dyrt och därför inte borde återinföras. LO menar däremot att en satsning på Plusjobb är en nödvändig samhällsinvestering givet det dåliga resultat Fas 3 uppvisat och de nackdelar som Fas 3 innebär för deltagarna.

Statistikbilaga**Gotland****Antal personer i Fas 3**

Kommun	2011-12	2013-12	Förändring antal
Gotland	247	261	14

Källa: Arbetsförmedlingens statistikdatabas (2014), egna beräkningar